

WARUNKI FUNKCJONOWANIA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW Z TERENU POŁUDNIOWEJ POLSKI W ŚWIETLE BADAŃ ANKIETOWYCH

dr Katarzyna Strojny
Norbert Tota

SEKTOR MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW JEST NAJDYNAMICZNIEJ ROZWIJAJĄCYM SIĘ SEKTOREM POLSKIEJ GOSPODARKI, STANOWIĄCYM JEJ SIŁĘ NAPĘDOWĄ

magazyn.wsei.edu.pl

Wstęp

Sektor Małych i Średnich przedsiębiorstw jest najdynamiczniej rozwijającym się sektorem polskiej gospodarki. Stanowi jej siłę napędową.

Chociaż jego rozwój wyhamował w okresie pandemii i tak małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią 99,8% ogółu przedsiębiorstw w naszym kraju [3].

Jest to sektor bardzo specyficzny, a wynika to z faktu, że zasięg potencjalnych klientów takich podmiotów jest mocno ograniczony, ponieważ na rynkach panuje duża konkurencja, a czynnikami decydującymi o zakupie lub korzystaniu z usług tych przedsiębiorstw stanowią często nieekonomiczne motywy takie jak sympatia, czy przyzwyczajenie [4].

Takie podmioty są narażone na problemy z płynnością finansową i brak efektu skali, ponieważ liczba potencjalnych odbiorców jest stosunkowo mała. Z drugiej strony jednostki gospodarcze działające w sektorze MŚP cechują się dużą elastycznością i możliwością szybkiego podejmowania decyzji o zmianach w strukturze przedsiębiorstwa [5].

Widoczne to było w okresie pandemii, kiedy to sektor małych i średnich przedsiębiorstw szybko potrafił zareagować na zmieniające się warunki otoczenia i pojawiające się szanse czy zagrożenia.

**CELEM NINIEJSZEGO
ARTYKUŁU JEST WSKAZANIE
WARUNKÓW
FUNKCJONOWANIA MAŁYCH
ŚREDNICH
PRZEDSIĘBIORSTW NA
TERENIE POŁUDNIOWEJ
POLSKI. W OPRACOWANIU
ZAPREZENTOWANE ZOSTAŁY
WYNIKI BADAŃ
ANKIETOWYCH
PRZEPROWADZONYCH
WŚRÓD PRZEDSIĘBIORCÓW**

CHARAKTERYSTYKA SEKTORA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

Zaliczenie jednostki gospodarczej do sektora małych i średnich przedsiębiorstw odbywa się w oparciu o różnorodne kryteria. Jednym z nich jest kryterium ilościowe, obrazujące liczbę zatrudnionych osób. Przyjmuje się, że mikro przedsiębiorstwa zatrudniają do 10 osób, małe do 50 natomiast średnie do 250. Kryteria te są uznawane również w Unii Europejskiej.

Kolejnym powszechnie stosowanym kryterium jest obrót roczny firmy dla mikopresiębiorstw to 2 mln EUR, małych odpowiednio 10 milionów EUR, natomiast średnich 50 milionów EUR.

Cechą charakterystyczną sektora MŚP jest to, że:

- jest to przedsiębiorstwo rodzinne, właściciel nie tylko zarządza firmą, ale przede wszystkim ponosi całą odpowiedzialność i ryzyko związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa,
- sektor MŚP jest elastyczny, przede wszystkim z uwagi na rozmiar prowadzonej działalności, dlatego też szybko dostosowuje się do zmian zachodzących w otoczeniu firmy,
- rozmiar firmy jest ograniczony wielkością dostępnego (najczęściej własnego) kapitału,
- z uwagi na elastyczność przedsiębiorca często wyszukuje nisze rynkowe, które generują firmie przychód (nie zawsze dostrzegane lub opłacalne dla dużych przedsiębiorstw)
- produkty czy usługi takich firm są stosunkowo jednorodne, nakierowane na potrzeby rynku lokalnego
- kadra pracownicza to grono znajomych i chociaż wpływa to pozytywnie na atmosferę pracy to niekoniecznie na efektywność zespołu.

**ZALICZENIE JEDNOSTKI GOSPODARCZEJ DO SEKTORA
MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW ODBYWA SIĘ NA
PODSTAWIE RÓŻNYCH KRYTERIÓW, TAKICH JAK LICZBA
ZATRUDNIONYCH OSÓB ORAZ ROCZNY OBRÓT FIRMY**

Sektor Małych i Średnich przedsiębiorstw - ujęcie statystyczne

Z opublikowanego raportu o stanie sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Polsce wynika, że prawie co drugą złotówkę 49,6% polskiego PKB, wygenerował sektor, z czego aż 30,6% mikroprzedsiębiorstwa.

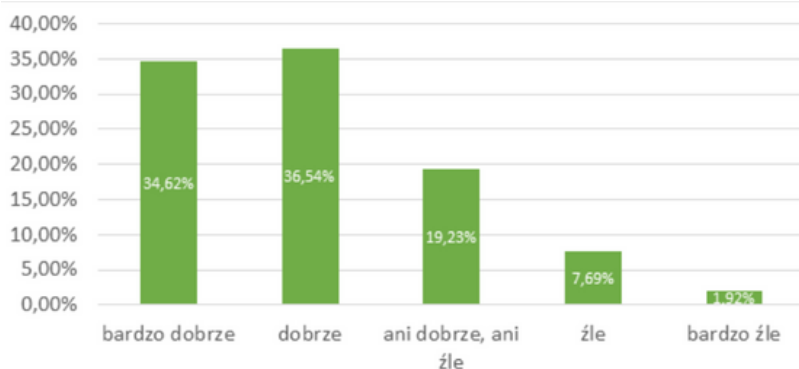
W tworzeniu polskiego PKB prym wiodzie sektor usług. Drugi w kolejności to sektor handlu. W sektorze tym pracuje 6,8 mln osób z czego w mikrofirmach aż 4,2 mln osób ogółu osób zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw. Z danych wynika, że najwięcej osób jest zatrudnionych w usługach natomiast najmniej w budownictwie.

Wynagrodzenie brutto w tym sektorze systematycznie rośnie, co może być efektem podnoszenia płacy minimalnej. Firmy mikro miały 19,1% udziału w nakładach inwestycyjnych firm, średnie odpowiednio 17,4%, natomiast małe 7,8% ogółu poniesionych nakładów inwestycyjnych przez firmy. W 2020 roku odnotowano spadek nakładów inwestycyjnych we wszystkich grupach przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa sektora MŚP nakłady inwestycyjne finansowały ze środków własnych - 67,64% firm, z kredytów - 11,38% przedsiębiorców lub z leasingu finansowego odpowiednio 8,10% podmiotów. Kryzys wywołany pandemią Covid-19 skutkowało obniżeniem się tempa wzrostu przychodów dla wszystkich grup przedsiębiorstw. Kryzys był odczuwalny w różnym stopniu przez branże. W najtrudniejszej sytuacji znalazły się te związane z gastronomią i zakwaterowaniem.

Szanse i bariery funkcjonowania MŚP w południowej Polsce - wynik badań własnych

W okresie od maja do sierpnia zostały przeprowadzone badania dotyczące warunków funkcjonowania sektora małych i średnich przedsiębiorstw mających siedzibę w południowej Polsce. W badaniu uczestniczyło 52 respondentów z terenu województwa małopolskiego, śląskiego, świętokrzyskiego i podkarpackiego. W przeważającej części - 62% badanych respondentami były osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą, 19% respondentów prowadziło działalność w formie spółek cywilnych lub spółek kapitałowych i osobowych. Respondentami były firmy stosunkowo młode - większość z nich funkcjonowała mniej niż 5 lat na rynku. Ponad 40% respondentów deklarowało, że działalność prowadzi na rynku lokalnym prawie 30% na regionalnym, 17% na ogólnopolskim, a jedynie 13% deklarowało skalę międzynarodową.

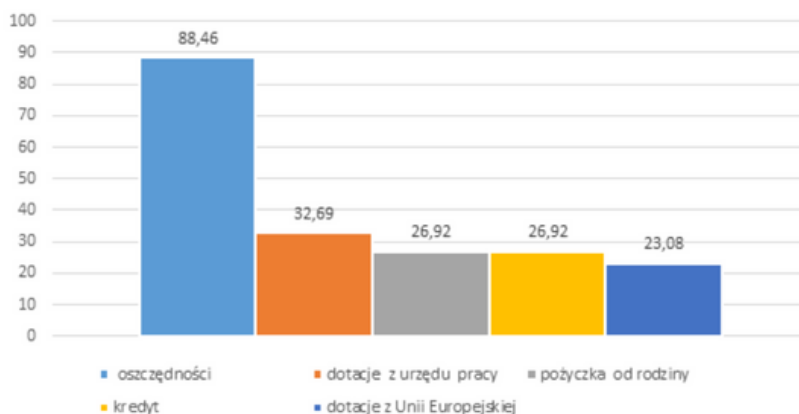
WYKRES 1.1 OCENA KONDYCJI PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH

Z przedstawionych danych wynika, że respondenci byli zadowoleni z wyników swojej działalności „bardzo dobrze” lub „dobrze” działalność oceniło ponad 70% badanych. Warto zwrócić uwagę na fakt, że wzrost pozytywnej oceny działalności skorelowany był z wiekiem firmy. Świadczy o tym może o ugruntowaniu pozycji tych podmiotów na rynku.

WYKRES 1.2 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH ANKIETOWYCH

Z przedstawionych danych wynika, że przedsiębiorcy najczęściej finansowali działalność ze środków własnych, często korzystali również z dotacji z urzędu pracy, co jest dość popularne w przypadku prowadzenia jednoosobowych działalności gospodarczych. Respondenci deklarowali również, że w finansowaniu działalności wspiera ich kredyt oraz pożyczka od rodziny. Respondenci zdecydowanie chętnie sięgali po środki z Unii Europejskiej. Jedynie 11% respondentów decydowało się na znalezienie wspólnika, natomiast pozostałe alternatywne źródła finansowania (jak aniołowie biznesu czy leasing) były zdecydowanie mniej popularne (około 2%).

Respondenci zostali zapytani o czynniki wpływające negatywnie na prowadzoną przez nich działalność gospodarczą. Dla przedstawicieli firm szczególnym utrudnieniem były często zmieniające się przepisy prawa oraz brak dostępności określonych produktów i towarów na rynku. Badania prowadzone były w okresie pandemii i wojny w Ukrainie, kiedy to odnotowano braki w różnego rodzaju towarach na rynku szczególnie tych wysoko wyspecjalizowanych. Przedstawiciele małych i średnich przedsiębiorstw uskarżali się również na zbyt dużą biurokrację, brak odpowiednio wykwalifikowanej kadry. Zwracali również uwagę na to, że pomoc rządu dla tego sektora nie była wystarczająca w czasie kryzysów.

PRAWIE CO DRUGĄ ZŁOTÓWKĘ 49,6%
POLSKIEGO PKB WYGENEROWAŁ SEKTOR
MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

WYKRES 1.3 CZYNNIKI ZEWNĘTRZE HAMUJĄCE ROZWÓJ SEKTORA MSP

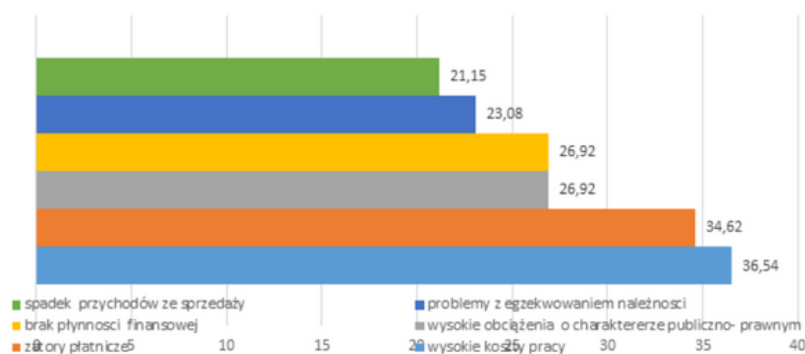

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE PRZEPROWADZONYCH BADAŃ.

Przedsiębiorcy wskazywali również czynniki pochodzące z wewnątrz organizacji, a mające negatywny wpływ na ich działalność. Respondenci wymienili brak odporności na stres – prawie 33% wskazań, przeinwestowanie – 25% wskazań, niskie zaangażowanie pracowników, czy brak możliwości rozwojowych w związku z brakiem kapitału wskazało wskazało po 21,5% ankietowanych.

Wśród niefinansowych czynników determinujących rozwój firmy respondenci wskazywali przede wszystkim umiejętność rozwiązywania problemów – 42% badanych oraz wykorzystywania szans -40% badanych.

WYKRES 1.4 FINANSOWE CZYNNIKI BLOKUJĄCE ROZWÓJ SEKTORA MŚP

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH ANKIETOWYCH

Badania jasno wskazują, że największym problemem dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw są wysokie koszty pracy. Zresztą taka ocena utrzymuje się od lat wśród przedsiębiorców. Respondenci zwrócili uwagę również na problem zatorów płatniczych, które faktycznie z uwagi na pandemię oraz kryzys wywołany wojną w Ukrainie ponownie stały się dużym problemem.

Na niekorzystne uwarunkowania finansowe w tym sektorze wpływają również brak płynności finansowej oraz wysokie obciążenia o charakterze publiczno-prawnym. Respondenci zwrócili również uwagę na problemy z egzekwowaniem należności oraz spadek przychodów ze sprzedaży. Na dalszych miejscach respondenci wskazywali wzrost kosztów działalności gospodarczej, generowanie straty, wysokie zadłużenie, ale również brak kontroli kosztów ze strony właścicieli.

Przeprowadzający badania zapytali również o wpływ pandemii Covid - 19 na działalność firmy aż 44 stwierdziło, że miała ona negatywny wpływ na wyniki jednostek. 48 % ankietowanych uznało pomoc rządową za niewystarczającą, natomiast pozytywnie oceniło ją 31% badanych. Wyniki tych badań wpisują się w coraz bardziej słyszalne głosy, iż pomoc rządowa niekoniecznie skierowana została do właściwego sektora. Zadano również pytania dotyczące wpływu wojny w Ukrainie.

Większość badanych (57%) nie odczuło bezpośredniego wpływu wojny na ich działalność gospodarczą. Natomiast 30% badanych dostrzega bezpośredni wpływ wojny w Ukrainie na ich działalność. Po raz kolejny pomoc rządowa nie spotkała się z aprobatą przedsiębiorców, natomiast napływ ludności ukraińskiej do naszego kraju nie był odczytywany raczej pozytywnie. Realnym problemem dla przedsiębiorców jest inflacja, a co za tym idzie wzrost kosztów działalności. Zwrócić na to uwagę prawie 60 % respondentów.

Podsumowanie

Mimo trudności i wielu barier, małe jednostki ciągle można uznać za rozwojowe i stanowiące fundament polskiego rynku. Ogromna liczba nowych przedsiębiorstw przyczynia się do poprawy jakości świadczonych usług, a przedsiębiorcy - by zachęcić odbiorców nie mogą nadmiernie podnosić cen swoich produktów i usług. Pojawienie się nowych możliwości wsparcia zachęca kolejne osoby do próbowania własnych sił w biznesie. Na szczególną uwagę zasługuje działalność badawczo-rozwojowa, czyli związana z wprowadzeniem nowych i ulepszonych produktów na rynek. Widoczne jest to szczególnie w branży high-tech. Wysokie koszty dystrybucji nowych produktów przyczyniają się do wdrażania także tych rozwiązań głównie w przedsiębiorstwach o ustabilizowanej pozycji, posiadających wygenerowane wysokie środki własne na realizację przedsięwzięcia czy wystarczającą zdolność kredytową na uzyskanie finansowania zewnętrznego. Należy jednak podkreślić, iż - pomimo ogromnego zaangażowania właścicieli - przed sektorem małych i średnich przedsiębiorstw jest wiele wyzwań. Świadczą o tym chociażby statystyki związane z otwieranymi postępowaniami upadłościowymi i restrukturyzacyjnymi w Polsce.

Przeprowadzający badania zapytali również o wpływ pandemii Covid-19 na działalność firmy. Aż 44% stwierdziło, że miała ona negatywny wpływ na wyniki jednostek

